

Молодь і ринок

ЩОМІСЯЧНИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 2 (169) лютий 2019

Видається з лютого 2002 року

УДК 051 Журнал внесено в оновлений перелік фахових видань з педагогічних наук рішенням Агестаційної колегії Міністерства освіти і науки України (наказ №1328 від 21.12.2015 р.)

Засновник і видавець: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24
Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України.

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №12270-1154 ПР від 05.02.2007 р.

ISSN 2308-4634 (Print)

ISSN 2617-0825 (Online)

“Молодь і ринок” індексується у таких базах даних: Google Scholar; Polish Scholarly Bibliography (PBN); **Index Copernicus** (ICV 2016: 49.83; ICV 2017: 63.05). З червня 2013 року журнал співпрацює з **Академією Полонійною у Ченстохові, Польща.**

Шеф-редактор

Надія СКОТНА, *д.філос.н., професор*

Головний редактор

Наталія ПРИМАЧЕНКО, *к.пед.н., член Національної спілки журналістів України*

Редакційна колегія:

Надія СКОТНА, *д.філос.н., професор*

Фабіан АНДРУШКЕВИЧ, *д.пед.н. (Польща)*

Микола ЄВТУХ, *д.пед.н., професор, академік НАПН України*

Ірина ЗВАРИЧ, *д.пед.н., старший науковий співробітник*

Володимир КЕМІНЬ, *д.пед.н., професор*

Микола КОРЕЦЬ, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України*

Анджей КРИНЬСЬКІ, *к. прелат, проф. др. (Польща), академік АН ВО України*

Іван МИХАСЮК, *д.е.н., професор, академік*

Леонід ОРШАНСЬКИЙ, *д.пед.н., професор*

Олег ПАДАЛКА, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України*

Микола ПАНТЮК, *д.пед.н., професор*

Інна РОМАЩЕНКО, *к.пед.н.*

Олег ТОПУЗОВ, *д.пед.н., професор*

Марія ЧЕПІЛЬ, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України,*

Заслужений діяч науки і техніки України

Олександр ШПАК, *д.пед.н., професор, академік АН ВО України*

член Національної спілки журналістів України

Адреса редакції: Україна, 82100, Львівська область, Дрогобич, вул. Івана Франка, 24

Тел., (068) 502-45-49; e-mail: vachevsky@meta.ua; веб-сайт: <http://mr.dspu.edu.ua>

Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету (протокол №3 від 28.02.2019 р.)

Посилання на публікації “Молодь і ринок” обов’язкові

Редакція приймає замовлення на випуск тематичного номера або окремого розділу за кошти замовника.

Редакція приймає замовлення на розміщення реклами.

Редакція зберігає за собою право скорочувати і виправляти матеріали. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди, а не погляди редакції.

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, статистичних даних та інших відомостей відповідають автори публікацій.

Підписано до друку 04.03.2019 р. Ум. друк. арк. 17,95.

Папір офсетний. Друк офсетний. Наклад 100 прим. Формат 60 x 84 1/8. Гарнітура Times New Roman.

Віддруковано у поліграфічній фірмі “ШВИДКОДРУК”

82100, Львівська обл., м. Дрогобич, вул. Данила Галицького, 1

тел.: (0324) 41-08-90

Молодь і ринок

№2 (169) лютий 2019

ЗМІСТ

Інна Шоробура, Юляна Ткаченко Тренінгові технології у закладах вищої освіти.....	6
Данійл Шматков, Надія Белікова, Олександр Шелковий Редукція змісту навчання моніторингу стану ґрунту середовища існування.....	13
Олександр Шпак, Світлана Булавенко, Наталія Примаченко Економічна освіта як засіб формування соціальної активності учнів.....	20
Василь Ільницький, Юрій Стецик Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні правознавчих дисциплін.....	27
Ольга Кобрій, Галина Ренчка Педагогічні умови досягнення самовизначення та самореалізації особистості.....	31
Микола Лук'янченко, Роман Проць Взаємозв'язок "військово-патріотичного виховання" із мілітарною культурою українського народу...	36
Ігор Гевко, Олена Невмержицька Роль інформаційно-комунікаційних технологій в сучасній концепції дистанційного навчання.....	41
Віта Безлюдна Методика викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах: історія та сучасність.....	46
Nataliia Tymoshchuk Professional training of agrarian sector specialists in the UK.....	50
Анжела Король Розвиток комунікативних здібностей учнів: теоретичний аналіз.....	54
Ольга Потапчук Особливості проектної діяльності студентів в навчальному процесі закладів вищої освіти.....	59
Ганна Алексеева, Лариса Горбатюк, Олександр Антоненко Удосконалення професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів комп'ютерного профілю з використанням платформи Arduino.....	64
Тетяна Гердова, Вікторія Мітлицька Духовні училища у розвитку музичного просвітництва південно-східної України другої половини XIX – початку XX ст.....	70
Liliia Kravchuk Professional preparation of foreign language teachers in the period of state independence (1990 – 2000)...	75

Наталія Божко Інтегроване проектно-тематичне навчання кваліфікованих робітників.....	79
Наталія Гречаник, Сергій Пішун Художньо-специфічні принципи інтегрованого викладання музичного мистецтва в початковій школі...	85
Соломія Ілляш Розвиток професійного саморозуміння в процесі підготовки майбутніх учителів.....	90
Wadim Dyjak, Klaudia Tuszko, Sergiej Sowa Istota metodyki wykladania filozofii (aspekty stosowany i teoretyczny).....	96
Юлія Колісник-Гуменюк Феноменологічний та системний наукові підходи у контексті підготовки викладачів професійно-художніх дисциплін.....	102
Сергій Черненко, Юрій Сорокін Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту у закладах вищої освіти.....	107
Ольга Яковчук Перспективи розвитку дуальної системи здобуття вищої освіти в Україні.....	111
Вікторія Майковська, Ігор Юрко Workshop як інструмент практико-орієнтованого навчання і методико-технологічний засіб формування підприємницької компетентності.....	116
Оксана Баштовенко Визначення фізичного розвитку – складової здоров'язбереження.....	123
Мар'яна Гладкевич, Ольга Заяць, Юрій Кишакевич Обов'язкове ЗНО і різнорівневі програми з математики.....	129
Петро Гушоватий До історії хорового мистецтва Тернопільщини: Ярослав Смеречанський хоровий диригент, композитор, педагог (до 110-ї річниці від дня народження).....	135
Олександр Кравченко Професіо-психограма (інформаційно-комунікаційний аспект) професійної підготовки майбутніх офіцерів Збройних Сил України.....	139
Наталія Педоренко Модель формування культурологічної компетентності майбутніх медичних сестер у процесі фахової підготовки...	145
Галина Резніченко Розвиток інтегральної компетентності учителя образотворчого мистецтва в системі післядипломної освіти...	151
Ольга Рябова Дослідження сформованості музично-стильових уявлень підлітків – учасників камерного оркестру...	157
Марія Дзіковська Проблема професійної підготовки фахівців у педагогічній теорії.....	161
Олена Керекеша-Попова Експериментальна перевірка ефективності моделі формування управлінської компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійно-педагогічної підготовки.....	166

Youth & market

MONTHLY SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL JOURNAL

№2 (169) February 2019

Published since February 2002

UDC 051 The magazine included in the updated list of specialized pedagogical editions by decision of Certifying of the Ministry of Education and Science of Ukraine (the order №1328 21.12.2015)

Founder and published: Drohobych State Pedagogical University by I. Franko
Ivan Franko, 24 Str., Drohobych, Lviv region, Ukraine 82100
The journal is registered in the Ministry of Justice of Ukraine
Published State registration license:
Series KB №12270 – 1154 IIP since 05.02.2007

ISSN 2308-4634 (Print) “Youth and market” is indexed in such databases: Google Scholar; Polish Scholarly Bibliography (PBN); **Index Copernicus** (ICV 2016: 49.83; ICV 2017: 63.05). Since June 2013 Journal is cooperating with **Academy Poloniyna in Chenstokhov Poland**

Chief Editor:

Nadia SKOTNA, *Dr. Sc. (Philosophy), Prof.*

Head Editor:

Natalia PRYMACHENKO, *Ph. D. (Pedagogic), Member of National Union of Journalists*

Editorial Board:

Nadia SKOTNA, *Dr. Sc. (Philosophy), Prof.*
Fabian ANDRUSHKEVYCH, *Dr. Sc. (Pedagogic), (Poland)*
Mykola YEVTUKH, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Academic of Ukrainian NAPS*
Iryna ZVARYCH, *Dr. Sc. (Pedagogic), Senior Research Officer*
Volodymyr KEMIN, *Dr. Sc. (Psychology), Prof.*
Mykola KORETS, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Academic of Ukraine ASHE*
Andrzej KRYNSKI, *Dr. Sc. Msgr. Prof. (Poland) Academic of Ukraine ASHE*
Ivan MYKHASYUK, *Dr. Sc. (Economics), Prof. Academic*
Leonid ORSHANSKIY, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof.*
Oleh PADALKA, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Academic of Ukrainian ASHE*
Mykola PANTYUK, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof.*
Inna ROMASHCHENKO, *Ph. D. (Pedagogic)*
Oleh TOPUZOV, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof.*
Maria CHEPIL, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Academic of Ukrainian ASHE,
Honoured Worker of Science and Technology of Ukraine*
Oleksandr SHPAK, *Dr. Sc. (Pedagogic), Prof. Academic of Ukrainian ASHE,
Member of Ukrainian NUJ*

Editorial office: Ukraine 82100, Lviv region, Drohobych, Ivan Franko, 24 str,
Tel. (068) 502-45-49; e-mail: vachevsky@meta.ua; website: <http://mr.dspu.edu.ua>

Recommended for publication by Academic Council of Drohobych State Pedagogical University
(protocol № 3, 28.02.2019)

Links to the publication of “Youth and market” obligatory

Edition takes orders to produce thematic issue or separate part at the expense of customer.
Edition takes orders to advertising.
Edition reserves the right to shrink and correct the matter. Articles signed by author express their own point of view.
Authors of publications are responsible for the accuracy of facts, quotations, private names, geographical names, statistics etc.

Signed to print 04.03.2019
Offset paper. Offset print. Edition of 100 copies. Size 60 x 84 1/8. Letter Times New Roman
Printed in the printing firm “Shvydkodruk” (“FastPrint”)
Danylo Halytsky str., 1, Drohobych, Lviv Region 82100
tel.: (0324) 41-08-90.

YOUTH & MARKET, 2019

Youth & market

№2 (169) February 2019

CONTENTS

- Inna Shorobura, Yulyana Tkachenko**
The training technologies in higher education institutions.....6
- Daniyil Shmatkov, Nadiya Byelikova, Oleksander Shelkoviy**
Reduction of the learning content of the environmental soil monitoring.....13
- Oleksander Shpak, Svitlana Bulavenko, Nataliya Prymachenko**
Economic education as a form of formation of social activity of teachers.....20
- Vasyl Ilnytskiy, Yuriy Stetsyk**
Methodology of using of information and communication technologies in teaching law disciplines.....27
- Olha Kobriy, Halyna Renchka**
Pedagogical conditions of achieving self-identification and self-fulfillment of personality.....31
- Mykola Lukyanchenko, Roman Prots**
Interconnection between military-patriotic education and Ukrainian military culture.....36
- Ihor Hevko, Olena Nevmerzhytska**
The role of information and communication technologies in the contemporary concept of distance education..41
- Vita Bezlyudna**
Methodology of teaching foreign languages in higher educational institutions: history and modernization.....46
- Nataliia Tymoshchuk**
Professional training of agrarian sector specialists in the UK.....50
- Anzhela Korol**
Development of communicative skills of students: theoretical analysis.....54
- Olha Potapchuk**
Features of project activity of students in the educational process of higher education institutions.....59
- Hanna Alyeksyeyeva, Larysa Horbatyuk, Oleksandr Antonenko**
Improvement of professional training of future engineers-teachers of computer profile with the use of Arduino platforms....64
- Tetyana Herdova, Viktoriya Mitlytska**
Ecclesiastical colleges in the development of the music enlightening
in the south-eastern Ukraine in the second half of the 19th and early 20th centuries.....70
- Liliia Kravchuk**
Professional preparation of foreign language teachers in the period of state independence (1990 – 2000)...75
- Nataliya Bozhko**
Integrated project and thematic training of qualified employees.....79

Nataliya Hrechanyk, Serhiy Pishun Artistic and specific principles of integrated teaching of musical art in primary school.....	85
Solomiya Illyash The development of professional self-understanding in the process of training of future teachers.....	90
Vadym Dyiak, Clavdiya Tushko, Serhiy Sovva Method of essay in teaching philosophy (applied and theoretic aspect).....	96
Yuliya Kolisnyk-Humenyuk Phenomenological and systemic scientific approaches in the context of training of teachers of professional and artistic disciplines.....	102
Serhiy Chernenko, Yriy Sorokin Features of professional preparation of future specialists of physical education and sport in higher education establishments.....	107
Olha Yakovchuk Prospects for dual education development in Ukraine.....	111
Victoriya Maykovska, Ihor Yurko Workshop as a tool of practical-based education and as a methodological and technological mean of entrepreneurial competence formation.....	116
Oksana Bashtovenko Definition of physical development as a component of healthcare.....	123
Maryana Hladkevych, Olha Zayets, Yuriy Kyshakevych Compulsory independent external evaluation and multilevel program in mathematics.....	129
Petro Hushovatiy To the history of choral art in Ternopil region: Yaroslav Smerechanskiy – the choir conductor, composer, teacher (to the 110th anniversary of his birthday).....	135
Oleksandr Kravchenko Professio and psychograph (an informational and communicative aspect) of the professional preparation of future officers of the Armed Forces of Ukraine.....	139
Nataliya Pedorenko Model of forming of culturological competence of future nurses in the process of professional preparation...	145
Halyna Reznichenko Development of the integrated competence of the teachers of fine art in the system of postgraduate-education.....	151
Olha Ryabova Research of formation of musik and style notions of teenage students, participants of chamber orchestra....	157
Mariya Dzikovska The problem of professional training of specialists in pedagogical theory.....	161
Olena Kereksha-Popova Experimental check of model forming efficiency of future engineers-teachers’ management competency in the professional and pedagogical preparation.....	166

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

[The concept of ability. Structure and types of abilities]. available at: http://www.ebk.net.ua/Book/psychology/vinoslavska_psichologiya/nart4/4501.htm. [in Ukrainian].

14. *Psykholohiya obshcheniya. Entsyklopedycheskyi slovar* (2011). [Psychology of communication. Encyclopedic Dictionary]. Moskov: Kohnyto-Centre, 549 p. [in Russian].

15. Slovar terminov po psykholohycheskomu konsultuvanyi [Psychological counseling vocabulary]. Available at: http://psychological_counseling_academic.ru/96. [in Russian].

16. Stoliarenko, L. D. & Samyhyn, S. Y. (2000).

Psykholohiya u pedahohyka v voprosakh y otvetakh: uchebn. posob. [Psychology and pedagogy in questions and answers: study guide]. Rostov-na-Donu: Fenyks 576 p. [in Russian].

17. Iakymchuk, Yu. V. (2010). Rozvytok kohniktyvnoho komponenta komunikatyvnykh zdibnostei u studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Development of cognitive component of communicative abilities in students of higher educational institutions]. *Journal of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Psychological Sciences*. Kyiv: vol. 4, pp. 68–73. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 24.01.2019

УДК 378.011

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2019.162724>

Ольга Потапчук, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито актуальність та особливості застосування в навчальному процесі закладів вищої освіти методу проектів, їх вплив на формування професійних компетентностей майбутніх фахівців. Виділено основні здібності та спрямування студентів, які формуються під час навчання із застосуванням їх проектної діяльності, запропоновано основні вимоги до навчальних проектів. Виділено негативні фактори, наявність яких знижує ефективність методу проектів в процесі професійної підготовки студентів до їх професійної діяльності (особистісний, професійний, організаційний). Виділено основні три етапи управління проектною діяльністю: підготовки, виконання та реалізації. Встановлено, що застосування методу проектів в навчальному процесі закладів вищої освіти дають можливість вирішення ряду питань: підвищення активності, ініціативи, творчого пошуку, налагодження комунікативності в студентському колективі, вирішення психологічних проблем, особистісних стосунків між суб'єктами проекту, пошук нових лідерів групи, виховання особистісних якостей студентів (взаємодопомога, взаємодія, самовдосконалення, самореалізація тощо).

Ключові слова: проектна діяльність; навчальний процес; метод проектів; освітні технології; професійні компетентності.

Табл. 1. Літ. 4.

Olha Potapchuk, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the Computer Technologies Department Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University

FEATURES OF PROJECT ACTIVITY OF STUDENTS IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

The article deals with the relevance and peculiarities of application of the project method in the educational process of institutions of higher education, their influence on the formation of professional competences of future specialists. The basic abilities and direction of students, which are formed during studying with application of their project activity, are given, the main requirements for educational projects are offered. The negative factors are identified, the presence of which reduces the effectiveness of the method of projects in the process of professional training of students to their professional activities (personal, professional, organizational). The main three stages of project activity management: preparation, and implementation are allocated. It was established that the application of the method of projects in the educational process of higher education institutions provides an opportunity to solve a number of issues: increase of activity, initiative, creative search, establishment of communicative skills in the student collective, solving psychological problems, personal relationships between subjects participating in project, finding the new group leaders, education of personal qualities of students (mutual assistance, interaction, self-improvement, self-realization, etc.).

Keywords: the project activity; an educational process; a project method; educational technologies; professional competencies.

Постановка проблеми. Сучасний стан розвитку вищої освіти ставить нові вимоги, які повинні відповідати

міжнародним стандартам вищої освіти. Освіта є основою розвитку не лише особистості, а й суспільства, держави, нації. Мета державної

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

політики України, відповідно до Національної доктрини розвитку освіти, полягає у: створенні умов для розвитку творчої особистості та можливості самореалізації кожного громадянина; вихованні покоління, здатного ефективно працювати та навчатися протягом життя, оберігати та примножувати цінності національної культури та громадянського суспільства, розвивати і зміцнювати суверенну, незалежну, демократичну, соціальну та правову державу, як невід'ємну складову європейської та світової спільноти [2].

Відповідно до поставлених умов, педагогам необхідно використовувати в своїй діяльності нові освітні технології, в тому числі і проектні. Проектна діяльність студентів, необхідна сьогодні та суспільству майбутнього, виконується в процесі аудиторного навчання майбутніх фахівців та їх самостійних проектів.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема проектної діяльності не є новою у педагогічній теорії та практиці. Засади організації проектної діяльності в навчальному процесі досліджувалися у працях вітчизняних та зарубіжних педагогів ще у кінці XIX – початку XX століття: П. Блонського, В. Вахтерова, Дж. Дьюї, Б. Ігнат'єва, С. Кагарова, М. Крупеніної, Л. Левіна, С. Шацького та ін. Питанням практичної реалізації методу проектів присвятили роботи І. Бім, М. Бухаркіна, І. Зимня, В. Гузєєв, І. Чечель. Проблема змісту проектної діяльності в навчальному процесі в останні роки досліджувалась В. Бербецем, А. Бойко, А. Вдовиченко, О. Коберником, В. Сидоренком, С. Гончаренко.

Водночас, застосування проектної діяльності в навчальному процесі залишається предметом дослідження й інших учених, зокрема Р. Вендровскої, О. Джуринського, А. Коробової, І. Ляхова та ін.

На сучасному етапі наукових досліджень спостерігається підвищений інтерес до проблеми застосування методу проектів в освіті в цілому. Так, в останні роки все більше з'являється наукових робіт, присвячених використанню методу проектів в навчальному процесі закладів середньої, професійно-технічної та вищої освіти, під час вивчення дисциплін загальної і професійної підготовки. Проте, проблему організації навчального процесу з застосуванням методу проектів у системі вищої освіти досліджено недостатньо.

Розв'язання зазначеної проблеми в системі вищої освіти полягає у наявності суперечності між традиційним розумінням навчального процесу як інтегративної основи навчання майбутніх фахівців та проблемою створення умов, із застосуванням освітніх технологій, для її успішної реалізації.

Наявність суперечності між актуальністю проблеми та необхідністю використання освітніх технологій інтерактивного навчання визначили **мету статті** – розкрити особливості проектної діяльності студентів в навчальному процесі з метою формування їх загальних та професійних компетентностей.

Виклад основного матеріалу. В основі методу проектів лежать ідеї Джона Дьюї, який створив концепцію прагматичного навчання. В основу цієї концепції покладено методи, що забезпечують власні дослідження педагогів та студентів, які орієнтовані на наукове дослідження, як алгоритм створення стратегії навчання у межах гуманістичного напрямку. У педагогічних поглядах та експериментальних роботах Джона Дьюї започатковані ідеї побудови навчання на активній основі через доцільно-мотивовану діяльність учня у співвідношенні з його особисто-визначеним інтересом [3].

Студенту важливо показувати його особисту зацікавленість у здобутті знань і вмінь, розкрити можливості застосування їх у побуті та професійній діяльності. У центрі освітньої філософії Джона Дьюї стоїть поняття дослідження, як інтегрованого пошуку, засобу і мети, оскільки дослідження використовував як метод самокорекції та експериментальної перевірки гіпотез, створених на основі вже наявного досвіду.

Дослідник А. Піскунов з цього приводу зазначав: “Способом організації проектної діяльності мав слугувати розроблений учнем і послідовником Джона Дьюї, американським педагогом, видатним представником прогресивізму Вільямом Кіппатриком метод проектів. Згідно з цим методом навчання здійснюється через організацію цільових актів. Діти в процесі навчальної діяльності планують (проектують) виконання конкретної практичної задачі, включаючи і навчальну діяльність” [2].

Основою методу проектів є розвиток критичного мислення, пізнавальних навичок, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватися в інформаційному просторі. Така освітня технологія зорієнтована на самостійну діяльність студентів, яка може бути індивідуальною чи групою і виконується протягом певного часу. Метод проектів органічно поєднується з груповим підходом до навчання (cooperative learning) та припускає розв'язування поставленої проблеми, яка передбачає використання різноманітних методів і засобів навчання та інтегрування компетенцій з різних галузей науки, техніки, технології, творчих галузей. Виконаних проектів передбачає певний результат: якщо це теоретична

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

проблема, то результатом виконання проекту повинна бути методика її розв'язання, якщо ж проблема практичного характеру – результатом повинна бути розробка готова до впровадження.

Отже, на підставі проаналізованого, можна стверджувати що проектна діяльність студентів, як форма навчальної та пізнавальної активності полягає у мотиваційному досягненні поставленої мети розробкою власних проектів, які мають чітку структуру і комплексний характер вирішення проблеми та забезпечують активний процес навчальної діяльності студентів і є засобом розвитку особистості, як фахівця.

Сучасна система вищої освіти сьогодні апробує і активно впроваджує педагогічні та психолого-педагогічні інноваційні освітні технології, які зорієнтовані на особистісний підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців різних галузей. У практику організації навчального процесу активно входять освітні технології, які дають студенту можливість застосування своїх здібностей та спрямувань:

- ігрові педагогічні технології (інтелектуальні ігри, у ході яких відбувається становлення професійних компетенцій та здобувається практичний досвід в професійній галузі);

- проектні технології (розробка проектів різного масштабу і складності, які забезпечують інтеграцію різнопредметних компетенцій;

- особистісно орієнтовані технології;
- технології колективних творчих справ (КТС);
- професійні технології;
- групові дискусії;
- тренінгові технології, спрямовані на розвиток творчого мислення, комунікативної психологічної компетентності.

- інформаційні технології.

Організація проектної діяльності студентів в системі вищої освіти дає можливість:

- застосування великої кількості учасників проекту;
- використовувати проекти різного типу та тематики;

- покращення творчих якостей та організаційних здібностей студентів, які беруть участь у виконанні проектів;

- включатися у контакти з іншими установами, організаціями, підприємствами, що значно розширює ефективність їх взаємодії, встановлення нових контактів тощо.

Проектну діяльність учнів можуть організувати не лише куратори та викладачі, але й самі студенти чи студентське самоврядування. Це стає можливим завдяки тому, що студенти самі роблять свій вибір і виявляють ініціативу. За такого підходу хороший проект повинен:

- мати практичну цінність;

- передбачати проведення студентами самостійних досліджень;

- бути однаковою мірою не передбачуваним як у процесі роботи над ним, так під час її завершення;

- бути гнучким щодо напрямку роботи і швидкості її виконання;

- передбачати можливість розв'язання актуальних проблем;

- давати студенту можливість навчатися відповідно до своїх можливостей; сприяти прояву здатностей студента під час вирішення завдань більш широкого спектру;

- сприяти налагодженню взаємовідносин між студентами [3].

Застосування методу проектів в навчальному процесі закладів вищої освіти дають можливість вирішення ряду питань: підвищення активності, ініціативи, творчого пошуку, налагодження комунікативності в студентському колективі, вирішення психологічних проблем, особистісних стосунків між суб'єктами проекту, пошук нових лідерів групи, виховання особистісних якостей студентів (взаємодопомога, взаємодія, самовдосконалення, самореалізація тощо).

Студенти, в процесі виконання проекту, набувають досвіду вирішення професійних проблем у майбутній професійній діяльності, навчаються організувати колективну роботу та заздалегідь прогнозуючи її результати, аналізувати і використовувати необхідні джерела інформації, аргументувати власні судження, приймати рішення в нестандартних ситуаціях, створювати умови для досягнення поставленої мети, представляти результати перед аудиторією, здійснювати само оцінювання та оцінювати діяльність партнерів.

Серед негативних факторів, наявність яких знижує ефективність методу проектів в процесі професійної підготовки студентів до їх професійної діяльності, можна зробити акцент на таких, як:

1. Особистісний – недостатність уваги з боку викладача, бар'єри у спілкуванні, що виникають унаслідок різних інтересів та підходів до роботи;

2. Професійний – недостатня обізнаність керівника проекту в тій галузі, яка пропонується для дослідження, що часто спричиняє спрямування студентів у хибному напрямі та низьку мотивацію;

3. Організаційний – велика кількість студентів і неправильна організація процесу виконання проекту призводить до ізоляції студентів та інколи до недостатньої забезпеченості технічної бази [4].

Під час проектної діяльності студентів

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ
В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Таблиця 1.

Етапи управління проектною діяльністю

<i>Діяльність</i>	<i>Результат</i>
<i>Етап підготовки</i>	
Формування назви та визначення джерел проекту	Обґрунтована значущість проекту і визначені фактори впливу
Уточнення цілей проекту, визначення вимог та очікуваних результатів проекту	Сформована стратегія та наявність основних критеріїв відбору учасників проекту
Складання загального плану робіт із проекту	Установлення конкретних завдань, термінів та виконавців
<i>Етап виконання</i>	
Формування проектної групи і мобілізація підтримки	Установлення зовнішніх та внутрішніх контактів з групами учасників проекту, складання бюджету проекту
Визначення необхідних ресурсів та розподіл завдань	Проведення необхідних тренінгів, семінарів та нарад із виконавцями, розподіл повноважень та ресурсів між виконавцями
Проведення попередньої презентації проекту	Анотація проекту
Формування мережі взаємодії	Сформовано бази даних та механізм контролю графіка робіт і бюджету проекту, створено імідж проекту та системи збору та обробки інформації
<i>Етап реалізації</i>	
Аналіз і оцінка основних результатів проекту	Наявна інформація про сильні та слабкі сторони виконавців та керівників проекту, оцінено ефективність проекту. Презентація підсумкового звіту
Розповсюдження проекту	Є можливість для розробки та впровадження аналогічних проектів

викладач виступає не транслятором готових знань в оптимальному вигляді, а рівноправним співучасником процесу здобування, обробки, аналізу і подання знань студентам. Це вимагає додаткового часу та додаткових зусиль не лише від студентів, а й від викладача.

Проектна технологія передбачає наявність проблеми, що вимагає інтегрованих знань і дослідницького пошуку її розв'язання [1]. Це є одним із завдань особистісно орієнтованого навчання студентів вищих навчальних закладів. Викладач повинен бути обізнаним щодо дослідницьких і пошукових методів: уміти організувати і проводити дискусії, активізуючи ініціативу студентів, тобто вміти управляти проектами та проектною діяльністю. Виділимо такі основні три етапи управління проектною діяльністю: підготовка, виконання та реалізації (табл. 1).

Поетапність організації проектної діяльності студентів визначається, в першу чергу, конкретністю постановки мети та визначенням запланованих результатів. На ефективність виконання проекту впливає використання методичних рекомендацій чи інструкцій, де вказується необхідна і допоміжна література для

самоосвіти, вимоги до проекту, форми і методи оцінки результатів та алгоритми проектування.

Таким чином, організація проектної діяльності надає можливість *студентам*: вивчати не лише засоби, а й способи діяльності; розвивати вміння орієнтуватися в інформаційному просторі; розвивати пізнавальні навички та вміння здійснювати синтез знань; розвивати критичне та творче мислення; уміти використовувати здобуті знання на практиці; володіти методами дослідження (пошук джерел інформації, аналіз літератури, збір та обробка даних, висунення гіпотез та методів їх доведення); набуття комунікативної компетентності (вміння організувати й вести дискусії, вислуховувати іншу точку зору). Залучення *педагогів* до участі в проекті дають їм можливість формувати вміння виділяти й обирати практично значущі теми проектів, організувати змістовне проведення самостійної роботи студентів, удосконалювати компетенції в галузі інформаційних технологій.

Розглядаючи метод проектів необхідно звернути увагу на технологію його реалізації, в основу якої покладено науково-дослідну роботу на засадах співтворчості студентів та викладачів. Студенти перших курсів ще не спроможні

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ
В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

повністю включатися до науково-дослідної роботи внаслідок недостатньої професійної та наукової підготовки. Проте, ми вважаємо, що доцільно залучати їх до пошуково-дослідницької роботи, оскільки репродуктивна самостійна робота студента не достатньо ефективна під час формування професійних якостей особистості.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Сьогодні освіта потребує створення навчального середовища, спрямованого на формування конкурентоспроможного та кваліфікованого фахівця, здатного самостійно використовувати здобуті знання для розв'язання професійних проблем. Успішній реалізації освітніх цілей сприяє проектна діяльність, якій властиві ознаки автодидактики, в основі якої учасники проектування автоматично, без спеціально означеної дидактичної задачі з боку керівника засвоюють нові поняття, нове розуміння змісту поставлених перед ним вимог. Проектна діяльність являє собою альтернативний спосіб організації самостійної роботи студентів, яка виключає традиційні принципи планування та організації навчання.

Необхідність застосування методу проектів зумовлена тим, що сучасна вища освіта є основою нового світового відкритого освітнього простору. Застосування цього методу вважаємо однією із складових освіти майбутнього, оскільки проектна діяльність студентів передбачає глобальну освіту особистості та глибоке оновлення системи професійної діяльності педагогів. Подальші дослідження будуть спрямовані на удосконалення підходів до розробки різних типів проектів для ЗВО.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бушев Д. С. Динамическое лидерство в управлении проектами: учебное пособие / Бушев Д. С. // – М., 2002. – 365 с.

2. Ісаєва Г. М. Метод проектів – ефективна технологія навчання учнів сучасної школи / Г. М. Ісаєва // Метод проектів: традиції, перспективи, життєві результати: Практико-зорієнтований збірник / [керів. авт. кол. С. М. Шевцова; наук. керів. і ред. І. Г. Єрмаков]. – К.: Департамент, 2003. – С. 207–211.

3. Кравченко Г.Ю. Проектний підхід у системі підвищення кваліфікації керівників навчальних закладів. Модернізація післядипломної педагогічної освіти. / науково-практичний журнал “Імідж сучасного педагога”. – Полтава: ТОВ “АСМП”, 2012. – №10 (129) – С. 13–16.

4. Полат Е. С. Метод проектов / Полат Е. С. / Метод проектов в университетском образовании / [под общ. ред. М. А. Гусаковского]. – Минск: БГУ, 2008. – С.34–42.

REFERENCES

1. Bushev, D. S. (2002). *Dynamicheskoe lyderstvo v upravlenyy proektamy* [Dynamic Leadership in Project Management]. Moscow, 365 p. [in Russian].

2. Isayeva, H. M. (2003). *Metod proektiv – efektyvna tekhnolohiya navchannya uchniv suchasnoyi shkoly* [Method of projects – effective technology of teaching students of modern school]. Kyiv: Departament, pp. 207–211. [in Ukrainian].

3. Kravchenko, H.Yu. (2012). *Proektnyy pidkhid u systemi pidvyshchennya kvalifikatsiyi kerivnykiv navchal'nykh zakladiv. Modernizatsiya pisl'yadyplomnoyi pedahohichnoyi osvity* [Project approach in the system of training of heads of educational institutions. Modernization of postgraduate pedagogical education]. *Scientific and practical magazine “Image of a Modern Teacher”*. Poltava: TOV “ASMP”, No.10 (129), pp. 13–16. [in Ukrainian].

4. Polat, E. S. (2008). *Metod proektiv* [Method of projects]. Project Method in University Education (Ed.). M. A. Gusakovskiy. Mynsk: BHU, pp.34–42. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 23.01.2019

“Ви отримуєте від життя лише те, що наважуєтеся попросити. Не бійтеся підвищувати планку”.

*Опра Гейл Вінфрі
американська акторка*

“Ідіть впевнено у напрямку до мрії. Живіть тим життям, яке ви самі собі придумали”.

*Генрі Девід Торо
американський письменник*

